

ИЗВЕШТАЈ СА ОКРУГЛОГ СТОЛА

у оквиру Јавне расправе,
**ПОВОДОМ ПРЕДЛОГА НАЦИОНАЛНЕ СТРАТЕГИЈЕ ЗА ПРОЦЕСУИРАЊЕ
РАТНИХ ЗЛОЧИНА, за период од 2021-2026. године и
АКЦИОНОГ ПЛАНА ЗА ПРОЦЕСУИРАЊЕ РАТНИХ ЗЛОЧИНА,
за период 2021-2026. године**

**одржаног у УТОРАК, 07.09.2021. године, са почетком у 12:00 часова, у Клубу
посланика, Ул. Толстојева број 2, Београд**

Позиви за учешће у Округлом столу упућени су: Мисији ОЕБС у Републици Србији, Делегацији Европске Уније, представницима UNDP, Резидуалном механизму за кривичне судове, Националном конвенту о Европској унији – Радној групи за Поглавље 23, Адвокатској комори Србије, Министарству за европске интеграције, Врховном касационом суду, Републичком јавном тужилаштву, институцијама чији су представници чланови Радне групе за израду Предлога националне стратегије за процесуирање ратних злочина, за период од 2021-2026. године, са пратећим Акционим планом, док је за новинаре спроведен поступак акредитације.

Учесће у Округлом столу узели су: министарка правде, госпођа Маја Поповић, господин Југослав Милачић, саветник министарке за европске интеграције, господин Јап Браату, амбасадор Мисије ОЕБС у Републици Србији, госпођа Матеја Норчић Стамсар, заменица шефа Делегације Европске уније у Србији, господин Иван Јовановић, шеф Регионалног програма UNDP за подршку суђењима за ратне злочине, госпођа Бојана Шћепановић, државна секретарка у Министарству правде, госпођа Снежана Станојковић, тужитељка за ратне злочине, госпођа Зорана Трајковић, судија Вишег суда у Београду, госпођа Љиљана Крстић, начелница Одељења за нестала лица у Комисији за нестала лица, госпођа Милица Колаковић Бојовић, виша научна сарадница у Институту за криминолошка и социолошка истраживања.

Округлом столу присуствовала је и госпођа Ливија Павићевић, државна секретарка у Министарству правде.

Поред високих представника институција, који су дали свој допринос представљању Предлога националне стратегије за процесуирање ратних злочина, за период од 2021-2026. године, са пратећим Акционим планом, у улози уводничара, у првом делу Округлог стола, али и у улози говорника, у другом делу, учешће су узели и представници цивилних организација, које је определио Национални конвент о Европској унији, а то су: госпођа Јована Спремо, координаторка Радне групе Националног конвента за Поглавље 23, госпођа Вишња Шијачић представница Фонда за хуманитарно право, господин Горан Сандић, представник Београдског центра за људска права, госпођа Јелена Крстић, представница Хелсиншког одбора за људска права.

Округлом столу присуствовали су и судија Апелационог суда у Београду, госпођа Оливера Анђелковић, господин Василије Сератлић, заменик тужиоца за ратне злочине, госпођа Нада Трипковић, секретар Тужилаштва за ратне злочине, господин, Arthur Graham, шеф Одељења за владавину права и људска права у Мисији ОЕБС у Републици Србији, господин Гојко Пантовић, правни саветник у Мисији ОЕБС у Републици Србији, госпођа Уна Kelly, руководилац политике и програма транзиционе правде, казнене реформе, права жртва и подршке Министарству правде, госпођа Мирјана Цветковић и господин Александар Обрадовић, представници Делегације Европске уније, господин Урош Мамић, представник Амбасаде Велике Британије у Републици Србији, госпођа мр Јасмина Станковић, заменица републичког јавног тужиоца, госпођа Драгана Микић, секретар Радне групе, Министарство правде Републике Србије, госпођице Смиљана Степић и Сара Милић, протокол и прес служба Министарства правде.

Улога модератора на скупу, поверена је господину Ненаду Вујићу, заменику председнице Радне групе за израду Предлога националне стратегије за процесуирање ратних злочина, за период од 2021-2025. године, директору Правосудне академије.

Скуп је организовало Министарство правде – кабинет државне секретарке Бојане Шћепановић, док је техничку подршку, симултани превод и кетеринг обезбедио UNDP.

Округли сто почео је у 12:00 часова, како је планирано агендом, поздравним говором министарке правде Маје Поповић, која је пружила пуну подршку доношењу Националне стратегије за процесуирање ратних злочина и Акционог плана, за период 2021-2026. године и исказала интенцију наше земље колико је ова тема изузетно важна.

Министарка правде истакла је да је Влада Републике Србије у јуну 2020. године усвојила ревидирани Акциони план за Поглавље 23, као и да претходна Стратегија из јула 2016. године за процесуирање ратних злочина, није била заснована на садржини прелазних мерила за Поглавље 23. Министарство правде је из тих разлога у децембру 2020. године препознало потребу да се крене са ех анте анализом стања у области процесуирања ратних злочина у Републици Србији. Предлог документа о коме се на Округлом столу разговара, израдила је управо Радна група Министарства правде, на основу ех анте анализе, као и релевантних извештаја Европске Комисије.

Као што се наводи у самом Предлогу стратегије, Република Србија остаје посвећена процесуирању ратних злочина, без обзира на националну, етичку и верску припадност. То се односи како на извршиоце ратних злочина, тако и на жртве. Министарка је истакла да се не сме заборавити да је за успостављање јачања демократског друштва неопходно омогућити и приступ правди жртвама, имајући у виду да се ради о најосетљивијим друштвеним групама.

Након излагања министарке правде, присутнима се обратио господин Ненад Вујић, директор Правосудне академије и заменик председнице Радне групе за израду Националне стратегије за процесуирање ратних злочина, за период 2021-2026. године, који је истакао да је у оквиру Кластера 1 активности, јако значајно на путу европских интеграција, поред доношења Стратегије и достизање одређених стандарда, како би се унела и додатна стабилизација у друштву и у целокупном региону. Ненад Вујић истакао је да је познато, по новој методологији да Кластер 1 обухвата и ова питања.

Након тога, учесницима се обратио господин Југослав Милачић, саветник министарке за европске интеграције у Влади РС.

Господин Милачић је истакао да је Влада Републике Србије посвећена процесу реформи и да је једно од најважнијих поглавља управо Поглавље о правосуђу и основним правима.

Навео је да је Србија отварањем Кластера 1 основе, као једног од најважнијих, о чему сведочи чињеница да тај кластер највише утиче на целокупан преговарачки процес, доказала да је правна држава која је спремна да кроз јачање својих институционалних механизма настави да унапређује примену владавине права.

Влада Републике Србије је у августу прошле године, навео је господин Милачић, усвојила Националну стратегију за остваривање права жртава и сведока кривичних дела у Републици Србији, за период од 2020-2025. године, са пратећим Акционим планом, као комплементарног документа у погледу усвајања нове Стратегије за процесуирање ратних злочина. У том смислу, посебно радује што је наведена претходна Стратегија препознала значај Директиве Европске уније 2012/29 да олакшава законодавне измене и институционализацију подршке и помоћи оштећенима и сведоцима, као и што је препознала жртве ратних злочина као нарочито осетљиву категорију жртава.

Влада Републике Србије и надлежно Министарство правде су укључили све релевантне институције и појединце, у циљу добијања најквалитетнијег текста Предлога стратегије, а у каснијим фазама биће консултована и Европска комисија, како би дала потврду квалитета урађеног посла.

Господин Милачић је истакао да је познато да се оцене Европске комисије у делу о ратним злочинима представљају годишњим извештајима о напретку, извештајима о владавини права и због тога је важно што се текстом Стратегије предвиђа даље унапређење регионалне и шире међународне сарадње, како у области процесуирања ратних злочина, тако и у области решавања судбине несталих лица.

Имајући у виду чињеницу да је нова методологија проширења Европске уније урађена кроз реформу преговарачке структуре, формирањем координатора Кластера за координацију у процесу приступања Републике Србије ЕУ, као и Тима за подршку преговорима који координише главни преговарач, министар, задужен за европске интеграције, али и активним ангажовањем највиших политичких представника, председника Републике и Председнице Владе, чиме је унапређена стратешка комуникација са Европском унијом у спровођењу најосетљивијих реформи, посебно из Кластера 1, где су се појавила и одређена кашњења у мањој или већој мери, у односу на предвиђену динамику, што је између осталог и последица објективних околности, услед пандемије, тако да је усвајање Националне стратегије и активности логичан корак у правцу постављања нових циљева.

Након уводног излагања господина Милачића, учесницима се обратио Jan Braathu, амбасадор и шеф Мисије ОЕБС-а у Србији.

Господин Браату, поздравио је напоре које улаже Влада Републике Србије на усвајању текста Националне стратегије за процесуирање ратних злочина, за период 2021-2026. године, коју прати детаљан и веома опширан Акциони план на 139 страна, чиме се демонстрира озбиљност и посвећеност овом процесу.

Захвалио се Министарству правде на позиву да током консултативног процеса, уз истакнуте стручњаке који су радили на изради Нацрта стратегије, Мисија буде и део тог процеса, као и на томе што је Радна група уважила коментаре Мисије и сложила се да треба извршити ревизију Тужилачке стратегије, конкретно у вези са унапређењем ефикасности поступака за ратне злочине. То је и изведено у оквиру Акционог плана, међутим препорука је да се ово прилагођавање нађе и у документу саме Стратегије, што би питању ефикасности поступка дало истакнутост коју и завређује.

Наговестио је да ће уз подршку Европске уније, с почетком 2022. године, Мисија кроз инклузивни и отворени дијалог подржавати спровођење Националне стратегије и Акционог плана, а затим се учесницама обратила госпођа Матеја Норџић Stamcar, заменица шефа Делегације Европске уније у Србији.

Госпођа Норџић упутила је честитке поводом израде Националне стратегије и поводом обраћања Радне групе и консултовања са релевантним телима и институцијама од којих су затражени коментари. Такође, поздравила је чињеницу да су у Стратегију укључене мере за побољшање јавног дискурса о поступцима за ратне злочине и унапређење регионалне сарадње у контексту транзиционе правде.

Што се тиче приступања ЕУ, госпођа Норџић је истакла да је свима познато да у преговорима о приступању постоји нешто што се називају „прелазна мерила“, а што представља суштинске стандарде које треба испунити на путу ка завршним фазама затварања неког поглавља и истиче да се у Поглављу 23, шест од двадесет мерила за правосуђе бави ратним злочинима, што показује колико је област важна са становишта кривичног правосуђа, али и са становишта људских права.

Стога, Делегација ЕУ увек снажно подстиче надлежне да направе искорак у првих шест прелазних мерила и снажно ће подстицати искорак у свих пет циљева Стратегије, уз додатни нагласак на приоритизацији предмета, нарочито оних који се баве командном одговорношћу, као и да регионална сарадња остаје кључни фактор за решавање питања несталих лица.

У уводном делу, присутнима се обратио господин Иван Јовановић, шеф Регионалног програма UNDP, за подршку суђењима за ратне злочине и истакао је да из перспективе Уједињених нација, утврђивање индивидуалне кривичне одговорности, подршка и репарација жртвама, али и утврђивање и прихватање чињеница о неделима из прошлости, посебно оних које су судским путем утврђене, затим механизми транзиционе правде, представљају један од основа за владавину права за дугорочну стабилност и мир у региону, као и за економски и сваки други развој. Због тога је UNDP, као програм за развој Уједињених нација у овој материји и присутан у региону, још од 2004. године и кроз овај пројекат, као и у многим другим деловима света где се државе и друштва суочавају са наслеђима и масовним кршењем људских права или сукобима из своје прошлости.

Господин Јовановић, захвалио је што је Радна група прихватила и уважила скоро све сугестије које је UNDP послао на иницијални текст Стратегије и што је у томе била веома транспарентна, тако да се сви коментари и одговори Радне групе, не само коментари UNDP, него и других који учествују на јавној расправи, могу наћи на сајту Министарства правде.

Спровођење стратегије за ратне злочине не зависи само од правосудних институција, већ и од многих других, од целокупног државног апарата, такође и од политичке подршке која мора бити константна. Петогодишњи период који покрива ова Стратегија у суштини јесте последњи један временски оквир, када заиста може да се нешто систематски и у већем броју уради и на решавању судбине несталих, из разлога што практичари овде добро знају да је протек времена велики и битан фактор, да је све мање доступних окривљених, односно осумњичених, сведока и жртава, да бледе њихова сећања, њихова сведочења постају мање поуздана и све је теже и подизати оптужнице и успешно осуђујућим пресудама окончати поступке, зато је важно у наредних пет година фокусирати се и правити избор и селекцију, узимајући разне факторе у обзир, број жртава, тежину почињеног злочина, ранга починитеља, али и тога у којој мери је оствариво да предмет буде успешно окончан, у смислу тога где се налазе, да ли су доступни окривљени, да ли су доступни сведоци и други докази и у том смислу UNDP стоји на располагању да помогне у развоју тих критеријума.

Господин Јовановић, подржава Министарство правде да истраје у преговорима са другим државама региона у измени или потписивању неких нових билатералних споразума који би се односили на процесуирање ратних злочина, наравно имајући у виду чињеницу да то не зависи само од Србије, већ и од других држава, односно од партнера у региону.

Такође, истакао је господин Јовановић, да је препорука да се и неки технички споразуми попут Споразума између судова о сарадњи у подршци оштећенима и сведоцима од којих је један пионирски споразум 2007. године потписан, буде ажуриран и да се такви споразуми потпишу и са другим судовима у региону, или на нивоу Министарства правде са другим земљама региона.

Када говоримо о прекограничној сарадњи, ту је важна сарадња са Механизмом. Она на техничком нивоу функционише већ низ година одлично, дакле, сарађују обострано и Трибунал и Механизам и Тужилаштво и суд, али UNDP као део система Уједињених нација не може да не напомене да је такође важно извршити обавезу према Механизму, у смислу предаје окривљених за дело ометања поступка, дакле по Резолуцији Савета безбедности 1966, донетој под окриљем главе 7 Повеље Уједињених нација. То представља обавезу сваке земље у свету, сваке чланице Уједињених нација, да сарађује са Механизмом.

Иван Јовановић, истакао је да постоји простор да се под окривљем ове Стратегије направе помаци, као што би била база судске праксе - регионална база судске праксе, која би била од великог значаја практичарима, те да је ту Тужилаштво за ратне злочине пионир у предлагању и залагању да се таква регионална база успостави, затим, охрабрујуће је да су донета одређена упутства за остваривање имовинско правног захтева у кривичном поступку.

UNDP се залаже и нуди и конкретну подршку и анализе, у погледу тога да пресуде како другостепене жалбене, које су до сада већ доступне на сајту Апелационог суда, тако и првостепене пресуде уз одређене услове - уз одређени степен анонимизације, буду доступне

најширој јавности, како би јавност била упозната са резултатима свих ових пресуда и поступака.

Господин Вујић се надовезао и напоменуо, да је Стратегија рађена уз активно учешће свих релевантних институција у Републици Србији, где је главни носилац Тужилаштво за ратне злочине и тужилац за ратне злочине, те да се у посебном делу Стратегије, посебна пажња посвећује жртвама, сведоцима, развијању механизма заштите жртава и сведока, али и целом убрзању поступка, због протекла времена, због тога што већ нестају и биолошки сведоци, учесници одређених догађаја и тд.

Посебна пажња у Стратегији посвећена је даљем унапређењу билатералних односа и сарадње, уз напомену да се говори о билатералним односима, где статистика показује врло јасно да Република Србија активно учествује у спровођењу билатералних споразума, што се у неким ситуацијама не може рећи и за друге потписнице споразума, те да је у тим околностима неопходно сагледати механизме како унапредити даље билатералне споразуме којима се и решавају одређена питања.

Такође, истакао је господин Вујић, да је са Механизмом сарадња на дневном нивоу, да се очекује да када се ситуација са вирусом смири, Правосудна академија организује обуку тужилаца и запослених у Тужилаштву за ратне злочине, заједно са представницима Механизма који су баш радили са Тужилаштом за ратне злочине на питањима заштите сведока, жртава ратних злочина.

Након уводног излагања, како је по Агенди и било предвиђено, направљена је краћа пауза, а након тога отворен је други део Округлог стола где је настављено представљање целокупне Националне стратегије са Акционим планом, којом приликом је господин Вујић, представио говорнике у другој сесији и истакао, да ће поред њих и државна секретарка госпођа Ливија Павићевић, својим присуством и учешћем пружити подршку, чиме се показује посвећеност Републике Србије што бољем не само тексту Стратегије, него активностима и резултатима које очекујемо од Националне стратегије и Акционог плана.

Након тога дао је реч госпођи Бојани Шћепановић, државној секретарки Министарства правде, која је истакла да је остваривање права жртава и сведока ових кривичних дела већ дужи низ година један од посебних приоритета Министарства правде, преузимајући на себе улогу координације реформских напора.

С тим у вези, предлог нове Националне стратегије за процесуирање ратних злочина је један од укупно пет посебних циљева посветио управо унапређењу и подршци оштећенима и сведоцима у поступцима за ратне злочине, а овде је заправо фокус на два ширим областима, на ванпроцесној и процесној заштити жртава и сведока и то свих кривичних дела.

Што се тиче Предлога стратегије за процесуирање ратних злочина, навела је државна секретарка, водили смо рачуна да обавезе које су предвиђене овом Стратегијом буду комплементарне и усклађене са обавезама из ревидираног Акционог плана за Поглавље 23, који се односи на правосуђе и основна права, али и усклађене са обавезама из усвојене Националне стратегије за остваривање права жртава и сведока, уз посебно уважавање

категорије осетљивости жртава ратних злочина, као и посебног институционалног оквира који је посвећен ратним злочинима.

Државна секретарка Бојана Шћепановић је напоменула, да је Мисија ОЕБС у Републици Србији подржала спровођење Националне стратегије за остваривање права жртава и сведока кривичних дела у Републици Србији кроз пројекат ИПА 2016 - Подршка жртвама и сведоцима кривичних дела. Такође, да је недавно основано и Координационо тело задужено за праћење ове Стратегије и одржан први конститутивни састанак, где су уговорене наредне активности. У оквиру истог пројекта Виши судови у Београду, Новом Саду, Крагујевцу, Нишу и Новом Пазару су добили посебно опремљене просторије путем којих је омогућено сведочење аудио видео линком и управо спровођење активности из ове стратегије ће допринети проширењу мреже Служби за подршке жртвама и сведоцима, али такође унапредити и сам приступ правди, генерално.

Што се тиче Предлога националне стратегије за процесуирање ратних злочина о којој се расправља, у оквиру јавне расправе, она је посебни циљ 2 посветила управо унапређењу заштите оштећенима и сведоцима у поступцима за ратне злочине. Ту је дакле, низ активности предвиђених за остваривање овог циља, између осталог и унапређење нормативног оквира којим се уређује спровођење програма заштите кроз измене и допуне Закона о програму заштите учесника у кривичним поступцима и пратећих подзаконских аката, али и доношење подзаконских аката којима се уређује начин спровођења Програма заштите. Такође, ту су и активности усмерене на усклађивање сарадње надлежних органа у овој области. Тиме ће се ојачати процесна заштита жртава и сведока, како пред домаћим, тако и пред регионалним и иностраним правосудним институцијама.

Додатно улагање у ресурсе ради ангажовања професионалаца помагачких струка у овим службама за подршку оштећенима и сведоцима је од пресудног значаја, а кроз ово јачање административних капацитета паралелно ће се радити и са јачањем инфраструктурних капацитета, у складу са међународним стандардима.

Као битан сегмент навела је и стандардизацију и институционализацију обука у области права жртава, даље унапређење и положај оштећених жртава и сведока ће се спровести кроз унапређење јавног дискурса о њиховом положају, дакле кроз сарадњу представника институција и релевантних медија.

Након државне секретарке Шћепановић, обратила се госпођа Снежана Станојковић, тужитељка за ратне злочине, Тужилаштва за ратне злочине, која је навела да је регионална сарадња један од најважнијих аспеката и да је ефикасно вођење поступака за ратне злочине, односно гоњење и процесуирање учинилаца кривичних дела која су у надлежности Тужилаштва за ратне злочине готово немогуће без квалитетне регионалне сарадње, с обзиром на чињеницу да су предмети кривичног дела ратних злочина у првом реду догађаји који су се одиграли на територији бивше Југославије.

Додала је да се у периоду примене претходне Националне стратегије радило предано на испуњењу циљева везаних за регионалну сарадњу и да је Тужилаштво у свом домену наставило да континуирано спроводи активности из те Стратегије, да у великом делу резултати нису изостали. Осврнула се на сарадњу са појединим тужилаштвима из региона, пре свега на сарадњу са Тужилаштвом Босне и Херцеговине која је била квалитетна и у

највећем делу је реализована кроз размену захтева за помоћ, уступање кривичних гоњења и одржавање билатералних састанака на нивоу представника Регионалних тужилаштва, као и путем Регионалних конференција и пројеката који је у највећој мери подржао UNDP, а који су од великог значаја.

Регионалне конференције током 2020. године изостале су због ситуације са Covid 19. Том приликом, тужитељка је изнела и примере, везано за регионалну сарадњу између појединих тужилаштва. Када су у питању размене захтева за помоћ током 2020. године Тужилаштво Босне и Херцеговине уступило је Тужилаштву за ратне злочине 49 захтева за помоћ, од чега је удовољено на 33 захтева. 14 захтева је у раду, што значи да је у току њихова реализација, а није удовољено на 2 захтева и када се не удовољи на захтеве то се односи на сам захтев, односно на то да ли је прописно састављен, у складу са Меморандумом или Протоколом.

Што се тиче сарадње у повратном смеру, у истом периоду Тужилаштво за ратне злочине је Тужилаштву Босне и Херцеговине уступило 107 захтева за помоћ, од чега је удовољено 31 захтеву. На основу ових података, лакше је пратити регионалну сарадњу, истакла је тужитељка и додала да је током 2020. године подигнуто 5 оптужница из предмета у којима је преузето кривично гоњење од Тужилаштва Босне и Херцеговине, те да се велика полемика поставља везано за разлику између преузетих оптужница и оптужница које су након тужилачке истаге у Тужилаштву за ратне злочине подигнуте и том приликом је напоменула да је уступање кривичног гоњења по Уговору између две државе Босне и Херцеговине и Републике Србије па самим тим и Закона о међународној правној помоћи, јако битан аспект једне сарадње.

Када је у питању регионална сарадња са Републиком Хрватском у предметима ратних злочина, има места за додатно унапређење. Несумњиво постоји пуна одређеност Тужилаштва за ратне злочине да увек када за то постоје услови контактира и у доброј вољи сарађује са Државним одвјетништвом Републике Хрватске, примењујући у потпуности закључене акте о сарадњи, у погледу кривичног прогона извршилаца кривичних дела ратних злочина. Међутим, чињенично стање је да ова сарадња још увек није на задовољавајућем нивоу. Увек може боље, у сваком облику сарадње, а посебно везано за Републику Хрватску. Надлежни судови Републике Хрватске и даље доносе одлуке о суђењу у одсуству и у Републици Хрватској је и даље на снази Закон о ништетности одређених правних аката правосудних тијела бивше ЈНА, СФРЈ и Републике Србије из 2011. године.

Оцењујемо да су то главне препреке које је потребно превазићи ради потпуније и боље сарадње између Државног одвјетништва Републике Хрватске и Тужилаштва за ратне злочине.

Када је у питању размена захтева између два тужилаштва, током 2020. године, навела је да је Тужилаштво за ратне злочине 101 захтев за помоћ упутило Државном одвјетништву Републике Хрватске, од чега је одговорено само на 15 захтева, где се по самим цифрама показује отежана сарадња са Републиком Хрватском, а са друге стране Државно одвјетништво Републике Хрватске поднело је 13 захтева за помоћ током 2020. године Тужилаштву за ратне злочине, од чега је удовољено на 5 захтева. У раду се налази 6 захтева,

2 су враћена како би се уредили у складу са важећим прописима, односно Споразумом о сарадњи или Меморандумом закљученим између два тужилаштва.

Кроз примену претходне Националне стратегије препозната је потреба да се додатно унапреди регионална сарадња, па нова Стратегија предвиђа низ мера и активности које би требале да помогну достизању вишег нивоа сарадње и решавању текућих питања.

С обзиром да немали број поступака у којима је преузето кривично гоњење, као и то да је у предметима ратних злочина фокус на жртвама, показало се да је неопходно додатно јачати регионалну сарадњу у домену заштите и подршке сведоцима и оштећенима, што подразумева низ нормативних активности, односно решавање овог питања кроз закључивање одређених споразума, меморандума или протокола.

Госпођа Станојковић је истакла значај додатних обука, са представницима Механизма, а посебно је то важно обзиром на пребацивање предмета из Механизма у Тужилаштво за ратне злочине, такозване категорије 2 и истакла да је тужилац Брамерц, односно Резидуални механизам дао пуну подршку и пуну сагласност везано за нову Националну стратегију, те да Механизам помно прати све сегменте рада, по питању нове Националне стратегије за процесуирање ратних злочина.

Важност регионалне сарадње огледа се и одвија и кроз конференције које се одржавају у региону, тако да је 2019. године, у мају у Београду, одржана конференција, у децембру 2019. године у Сарајеву, да би Covid 19 спречио прошле године састанак регионалних тужилаца. Предвиђена је конференција током септембра, од 20-23. ове године - Регионална конференција тужилаца у Београду и сва регионална тужилаштва су дала потврду и Механизам да ће узети учешће у Регионалној конференцији, која ће бити под покровитељством UNDP.

Након излагања тужитељке, присутнима се обратила госпођа Зорана Трајковић, судија Вишег суда у Београду која је говорила о подршци суђењима у предметима ратних злочина кроз јачање инфраструктурних капацитета, како би се суђења и процесуирања обављала на један ефикасан и бржи начин, те је истакла да полазећи од чињенице да је спречавање некажњивости ратних злочина кроз адекватан судски поступак цивилизацијска тековина, као и чињенице да је однос према жртвама и њиховом поштовању задовољење правде за њих и њихове породице, став о коме свака демократија тежи, онда је свакако јачање инфраструктурних капацитета Одељења за ратне злочине Вишег суда у Београду потпуно јасан, одредив и неопходан услов за остварење овог циља.

У том смислу, судија истиче две кључне мере. Једна од њих је јачање капацитета Службе за подршку и помоћ оштећенима и сведоцима, оснажењем њене кадровске структуре, односно запошљавањем психолога који ће примењујући своја стручна знања адекватно поступати са сведоцима и оштећенима који су прошли кроз велике трауме у прошлости, а посебно са оштећенима у предметима у којима се суди због кривичних дела са елементима сексуалног насиља, која су по својој природи веома специфична и додатно отежана.

Као другу меру, навела је судија Трајковић, то је јачање техничко технолошких капацитета применом нових ИТ достигнућа, унапређењем просторних капацитета,

обезбеђењем нове савремене опреме за рад и првенствено усавршавањем видео линк технике, која се учестало користи у предметима ратних злочина, а која је у згради у којој се налази Одељење за ратне злочине стара већ 18 година.

Такође, побољшање техничких капацитета суда је од великог значаја и за Одељење судске праксе које је формирано при Одељењу за ратне злочине Вишег суда у Београду из разлога што би усавршавање технике која се користи омогућило свим судијама и свим судијским помоћницима који поступају у овом Одељењу да приступе на ефикасан начин комплетној бази првостепених одлука које су донете у овом суду, као и одлука по правним лековима, како редовним тако и ванредним као и другим одлукама поступања овог одељења, међу којима су и одлуке о пружању међународне правне помоћи, односно признање и извршење страних судских одлука, као и одлуке о трансферима осуђених лица.

Овде се судија осврнула на излагање колеге Ивана Јовановића, у погледу доступности података првостепених пресуда, тачније посебно првостепених пресуда на Интернет страници суда. Сматра да је то значајан помак у јавности рада суда, једино што такође сматра, то је да по правоснажном окончању поступка би било врло корисно да се на сајт суда поставе првостепене пресуде, јер је помало ризично поставити пресуде које нису правоснажне из више разлога и да стога треба сачекати одлуку другостепеног суда.

Након судије Трајковић, учесницима Округлог стола обратила се госпођа Љиљана Крстић, начелница Одељења за нестала лица, Комсије за нестала лица, која је истакла да према подацима Међународног комитета црвеног крста из јула месеца 2021. године, у региону се још увек води 9960 несталих лица, од тога у Републици Хрватској 1968, у Босни и Херцеговини 6371 лице и КиМ 1630 лица. Један од кључних разлога за ово је и недостатак информација о могућим појединачним гробним местима и могућим масовним гробницама.

Стратегија се у контексту суђења за ратне злочине и питања несталих лица базира и на испуњењу препорука Комитета за присилне нестанке и о томе Комитет извештава о свим постигнутим резултатима.

Када је у питању регионална сарадња, односно сарадња са надлежним телима која се баве несталим лицима у Републици Хрватској спроводи се кроз потписани Споразум и Протокол о сарадњи, али та сарадња није на завидном нивоу. Република Хрватска је тражила да се врши измена и Споразума и Протокола о сарадњи, док је Србија тражила потписивање радних правила и процедура које би ближе уредиле процес ексхумације, идентификације и примопредаје посмртних остатака. У току ове године спроведено је само три преузимања посмртних остатака од Хрватске стране, лица српске националности. Последњи билатерални састанак био је 23. октобра 2020. године. У току ове године упућено је и више дописа Хрватској страни са инсистирањем да се настави сарадња. Ни на један допис није добијен одговор. Предложена су разна решења којима би се превазишли неки проблеми. Чак је инсистирало и на локацијама које су од њиховог интереса, између осталог локације Кудељара код Богојева, месна гробља од Смедерева низводно до хидроелектране Ђердап један и у Сремским Карловцима. Без обзира на то што су локације од њиховог интереса и даље нема сарадње по том питању, истакла је госпођа Крстић.

Када је у питању сарадња са Босном и Херцеговином, сарадња се спроводи кроз потписан Протокол о сарадњи, а потписана су и радна правила и процедуре. Сарадња је

коректна све ове године. У току ове године преузето је четири посмртна остатка лица српске националности, од Института за нестале особе Босне и Херцеговине.

Када је у питању сарадња са привременим институцијама самоуправе на КиМ, она се спроводи кроз успостављени механизам сарадње Радне групе за нестала лица, чије се седнице спровode под покровитељством Специјалног представника генералног секретара УН, а у контексту Резолуције 1244 Савета безбедности. Седницом председава Међународни комитет црвеног крста, а у њиховом саставу су Београдска и Приштинска делегација и наравно све кроз потписани општи оквир и радна правила. Када је у питању сарадња са привременим институцијама на КиМ, тренутно, апсолутно нема сарадње. Госпођа Крстић, изразила је наду да ће преговори који су у Бриселу, Србији донети неки помак и да ће се сарадња наставити у том делу.

Србија је одговорила на све захтеве Приштинске делегације. О томе говори и чињеница да су након петогодишњег рада на локацији Кижевак код Рашке пронађени посмртни остаци, да није одустајано од претраге тог терена и да је након есхумације идентификовано седам лица албанске националности. Од Приштинске делегације за сада су потврђене три идентификације, лица српске националности и још увек се чека да се изврши предаја. Због тренутног застоја у сарадњи нисмо у могућности да то испунимо. Када је у питању сарадња са Приштином, Србија је предала 2417 различитих докумената који су из архива Министарства одрбане, МУП-а и Јавно комуналних предузећа. Захваљујући тој документацији прошле године је идентификовано шест лица албанске националности на муслиманском гробљу у Косовској Митровици. 75% случајева је решено кроз механизам рада Радне групе, око 1700 несталих лица, сада се још увек трага за 1630.

Консолидована је листа несталих, где су побројана нестала лица и албанске и српске националности, абecedним редом, без икакве различитости, без верске или националне припадности. Табела преузетих обавеза, такође, где је свака страна доставила своје захтеве. Србија, односно Београдска делегација је одговорила на сваки захтев. Приштина у том случају, везано за само једну локацију 2018. године, бункер Ђаковица на коме је идентификовано седам лица и прошле године 02. октобра 2020. године, реализовано је само извиђање локације Кошаре. Све остало ништа није предузето, ништа није урађено по захтевима које Београдска делегација доставља.

Када је у питању сарадња са међународним организацијама, Међународни комитет црвеног крста је кључан у том делу, јер се сарадња спроводи само кроз један једини механизам сарадње, а то је кроз Радну групу. Такође, сарадња са Међународном комисијом за нестала лица која у овом случају када су у питању нестала лица ради ДНК анализе, што је јако битно у овом процесу решавања проблематике несталих лица. Бројни потписани споразуми са ИСМР такође и потписан оквирни план у Хагу 2018. године, затим од великог је значаја и потписивање споразума у Вашингтону, а надамо се да ће бити постигнут договор у Бриселу, као наставак једне сарадње. Такође, изузетна је сарадња и са UNDP који велику подршку пружа и захваљујући и амбасади Велике Британије која финасира претраге терена и есхумације посмртних остатака на простору Централне Србије.

Госпођа Крстић је још напоменула да је у току израда Закона о несталим лицима, да је Министарство за рад, запошљавање борачка и социјална питања предлагач закона, да је

формирана Радна група, у којој се налази око двадесетак чланова из разних министарстава и организација и да очекује да ће се и то ускоро привести крају и да ће Закон бити усвојен.

О методолошком приступу у изради Националне стратегије за процесуирање ратних злочина говорила је госпођа Милица Колаковић Бојовић, виша научна сарадница у Институту за криминолошка и социолошка истраживања која је навела да је у међувремену усвојен Закон о планском систему Републике Србије, са пратећим подзаконским актима, чиме је успостављен нови и нормативни и институционални оквир у области креирања јавних политика у читавој Републици Србији. Закон је донео са једне стране врло стриктна правила у погледу хијерархије докумената јавних политика, донео је јасна правила у погледу садржине сваке од тих категорија јавних политика, донео је нова прецизно уређена правила развијања докумената јавних политика и њиховог усвајања, али и праћења њихове примене.

То значи да је Радна група морала на сасвим другачији начин да приступи овом питању, па се Радна група пред први састанак, најпре суочила са обавезом спровођења ех ante анализе. Сада је формализован корак израде ех ante анализе и сама анализа више не може бити израђена у слободној форми, већ у складу са Законом о планском систему и пратећим подзаконским актима.

Оно што је у процедуралном смислу од самог почетка била новина јесте да је Закон донео обавезу овлашћеног предлагача, да огласи сам почетак рада на документу јавне политике који је доступан на сајту Министарства правде и само Решење о формирању радне групе и сама анализа коју је Радна група произвела, као и све касније верзије докумената, али и детаљне извештаје о консултативном процесу.

Консултативни процес служи иницијалном прикупљању инпута од свих заинтересованих професионалаца, док Радна група и даље ради на тексту. Јавна расправа - фаза у којој смо сада је фаза када Радна група већ произведе Нацрт документа, на основу инпута. То су две различите, две одвојене фазе и од великог је значаја то што је Закон о планском систему увео обавезу спровођења и овог претходног консултативног процеса, јер се онда избегавају масовније измене у документу када он већ у процесном смислу уђе у финалну фазу, односно када је већ у фази пред усвајање и дозвољава Радној групи да целовито сагледа ставове свих релевантних професионалаца, у моменту док још ради на развијању документа.

Госпођа Колаковић Бојовић је даље навела да је Закон о планском систему донео врло стриктна ограничења у погледу структуре и садржине Стратегије и Акционог плана, да је постојала потреба прилагођавања правилу везано за ограничење броја посебних циљева којих по закону не може бити више од пет. Ово је са једне стране олакшало посао методолозима, али је довело и до нових изазова, обавезе прилагођавања правилима везаним за структуру Акционог плана, без обзира на материју у којој се доноси.

У том смислу, истакла је Колаковић Бојовић, Закон о планском систему донео је велико оптерећење институцијама, јер су њихови запослени изузетно оптерећени оним што је њихов редовни посао и друго, наметнута је обавеза државним службеницима, функционерима који руководе институцијама да постану методолози.

Господин Ненад Вујић, напоменуо је да је Радна група отворена да у што скорије време добије и неке још шире предлоге, те да се они доставе на емаил секретара Радне групе или кабинета Министарства правде.

Након тога отпочела је дискусија. Реч је узела Јелена Крстић, представница Хелсиншког одбора за људска права у Србији која је изнела мишљење своје организације о неким аспектима овог документа и у том смислу се заправо ограничила на само једну област круцијалном за успешност целокупне Стратегије и свих њених мера, а то је да може много да се изгуби тиме што се пропустила прилика да се унапређивање односа целог друштва према суђењима за ратне злочине, прикаже као један посебан циљ, разумејући која су све ограничења била испред Радне групе, али ипак сматра да важност овог циља надилази све ове препреке и ставља императив да се покуша реорганизација документа тако да ово ипак буде приказано као посебан циљ.

Представница Хелсиншког одбора за људска права у Србији, у том смислу скренула је пажњу на важност да се овом питању посвети додатна пажња и да се покуша да се ова област додатно разради, па чак и прикаже као посебан циљ, а такође ни визија и мисија не одражавају ту посвећеност унапређивању односа.

Друга ствар на коју је скренула пажњу, односи се на области које су остале у претходној стратегији, а то се односи на сарадњу са медијима и на унапређивање образовног програма, где стоји схватање да је образовање заправо кључ за сваки облик суочавања са прошлошћу, тако да се чини да се у овом документу одустало од онога што је било написано у претходном документу.

Поставила је питање зашто предвиђена Стратегија почиње 2021. године, у години која се практично завршава у тренутку када буде усвојена Стратегија, претпоставља у септембру, где ће бити девет месеци у којима она није могла да буде спроведена, чиме се губи једна година и да за њену имплементацију остаје још само четири године.

Господин Вујић навео је да је велики број ових активности већ започет у 2021. години или се раде, тако да није у питању никакво кашњење, да су кроз ову Стратегију и кроз Акциони план постављени реални оквири и донети који се могу достићи и да на крају имамо мерљиве показатеље. Промене у друштву су нешто на чему се наравно ради, али да је основна порука у овом документу, брзо, ефикасно и стручно суђење и пресуђење, јер морамо да имамо пресуде утемељене и јасне. Позвао је представнике Хелсиншког одбора да доставе ове и још неке додатне предлоге накнадно, писаним путем.

Затим се учесницима обратила госпођа Јована Спремо, представница Комитета правника за људска права YUKOM и координаторка Радне групе Националног конвента за поглавље 23, која је истакла да је Округли сто Радној групи и њеној организацији од велике важности, не само зато што је ово питање јако битно за наше друштво као такво, него и због генерално обавеза које се односе на Поглавље 23 и они су из тог разлога инсистирали да у Ревидирани акциони план за Поглавље 23 управо уђе и нова Стратегија, пошто у иницијалним нацртима то није ни постојало.

Госпођа Спремо истакла је да је Стратегија као документ доста побољшана у односу на претходну Стратегију и да је јако добра ствар што су делови анализе ушли у саму

Националну стратегију, с тим што није најјасније на који начин су одређиване базне вредности које се односе на сваку од мера, јер се чини да су то информације добијене од институција које су биле задужене за спровођење активности, а да није било дубље аналитичке процене.

Европска комисија скреће пажњу из извештаја у извештај и кроз овај Акциони план, сматра да нема посебних активности које ће тежити заправо компликованијим предметима, рекла је Јована Спремо.

Такође, ствар на коју се скреће пажња, а која уопште није нашла простор у новој Стратегији, односно Акционом плану у виду конкретних активности је да постоји велики проблем у погледу давања простора осуђеним ратним злочинцима у јавном простору Републике Србије и наравно непоштовању одлука међународних судова, укључујући и Хашки трибунал и Резидуални механизам, не само генерално у друштву, него од стране државних функционера, од стране народних посланика, од стране оних са којим држава Србија се определила за то да јој је примарни циљ процесуирање ратних злочинаца.

Јако је важно да постоје одређене активности које ће у самом Акционом плану, које ће се можда надовезати на ову меру 5.4, а то је подизање свести јавности, односно мењања целог приступа јавности процесуирању ратних злочина и зашто је важно да заиста имамо процесуиране ратне злочинце у Србији.

Додала је да се све више дешава да се добијају коментари из БиХ да поједине особе није могуће изручити јер не улазе у оквире потписаних меморандума и споразума и држављани су Републике Србије, питање је да ли постоји нека јасна препрека зашто се ови предмети заправо не воде пред судовима у Републици Србији.

Указала је да се не види пресликавање налаза из Извештаја Европске Комисије у саму Стратегију, а да заправо сама Стратегија треба да одговори на то на шта се посебно скреће пажња и наравно да унапреди све ствари које су у значајној мери унапређене у односу на претходну стратегију.

Представница Фонда за хуманитарно право, госпођа Вишња Шијачић, обратила се и изнела да се Фонд за хуманитарно право и сам годинама залаже за стратешки приступ процесуирању ратних злочина и да имају прилику да сазнају нешто више о реализацији неких активности из претходне Стратегије, те стога то виде као неку додатну вредност и сматра да је врло важно да су се управо ту нашли резултати који су постигнути у претходном периоду, за које јавност иначе није могла да зна.

Ипак, утисак је поштујући наравно и методологију рада на изради овог документа да недостаје аналитички приступ процени одређених резултата, да је пропуштена прилика да се види шта су то научене лекције из претходног периода, где су били највећи проблеми, где су се јављали највећи изазови током четири, односно пет претходних година и управо се ту надовезује питање одређених базних вредности. Конкретно прва базна вредност која каже да је ефикасност суђења за ратне злочине на задовољавајућем нивоу.

Став Фонда је да се са том оценом не могу сложити и имају утисак да је управо недостатак довољне аналитике довео до тога да су одређене базне вредности доста на

неафирмативан начин показале текуће стање ствари и да стичу утисак да је можда изгубљена прилика да се одређене мере и активности прецизније редефинишу.

Током претходних пет година представници Фонда указивали су да је можда баш област регионалне сарадње остварила највеће резултате претходних година. Чули су и на Округлом столу за добру сарадњу, а то је пре свега са Тужилаштвом Босне и Херцеговине, али су исто тако чули и свесни тога да када је реч о сарадњи са Републиком Хрватском има места за додатно унапређење. Фонд то чује и годинама у назад и онда од новог документа Националне стратегије очекује да она то конкретизује, ако се та сарадња може унапредити, ако постоји простор, које су то мере које се могу унапредити.

Фонд је упознат са тим да у Републици Хрватској постоји суђење у одсуству, да постоји Закон о ништавности, да то јесу формални проблеми, али шта је оно што може из перспективе Републике Србије да се уради да би се некако унапредила и сарадња са Републиком Хрватском.

Занимљиво је заправо да се у само неколико реченица помиње сарадња са Привременим институцијама у Приштини. То је посебна проблематика која у опште није дотакнута у овом документу, да ли ће и на који начин постојати сарадња или размена неких информација са Специјализованим већима?

Госпођа Шијачић, истакла је да је свесна методолошког оквира и начина на који је израђен овај документ, али управо је реч о унапређењу целокупног односа друштва према питању суђења за ратне злочине. Види да су предвиђене мере, али се нада да ће те мере заиста бити имплементирани.

Ненад Вујић додао је да ће конференције сигурно бити одржаване и то јесте циљ да се има што више ове врсте комуникације, а да што се тиче билатералних споразума, активности као и свега осталог, то зависи и од друге стране. Када говоримо о КиМ, познато је да су у току разговори и преговори. Такође, господин Вујић замолио је да Фонд што конкретније опише активности које предлаже, како би се унеле и у Акциони план, у писаном облику и истакао да би то добро дошло за унапређење текста.

Судија Трајковић додала је да се Виши суд приликом ове анализе користио важећим параметрима: бројем подигнутих оптужница, бројем поступака и бројем донетих првостепених пресуда у посматраном периоду. Верује да су неки предмети више интересантни јавности, неки мање. Мишљења је да су сви предмети исти и на такав начин се и поступа. Суђења су јавна и позвала је све заинтересоване да их прате. Фонд за хуманитарно право и ОЕБС интензивно прате суђења за ратне злочине. Суд поступа на основу оптужнице које су подигнуте и суд је овлашћен само од те фазе поступка, да делује и исказе своје способности и да спроведе поступак на ефикасан начин.

Госпођа Колаковић Бојовић додала је да изнад оцене задовољава има да се ради још доста и зато је Акциони план укључио активности шта ће се и како радити, јер да оцена није задовољава, већ да је оцена висок ниво или изузетно висок ниво, ова Стратегија и Акциони план неби ни били потребни.

Затим се обратио представник Београдског центра за људска права, господин Горан Сандић који је констатовао да овакав начин разговара о веома важном документу за разлику

од других процеса који се воде, где је то све сведено на писану комуникацију, сматра да је ово више од размене формулара. Навео је да ће доставити коментаре на прописаном обрасцу, те да би искористио прилику да пита две ствари, једну условно речено међународну и једну националну.

Београдском центру је стало до међународних обавеза Србије, поготово у сарадњи са Механизмом Уједињених нација за људска права и драго му је да је видео одговор на тело Уједињених нација у индикаторима, заправо након тога је и видео да је током консултативног састанка (поступка) UNDP предложио нешто слично, где је Радна група рекла да ће размотрити ако то буде у Акционом плану, а то је да се измени и допуни кривично законодавство, са циљем усклађивања са међународном Конвенцијом заштите свих лица од присилних нестанака и са закључним запажањима Комитета, па пошто није нашао ништа слично у Акционом плану или је пропустио конкретне ствари, замолио је да га говорници усмере где то да пронађе.

Друго питање господина Сандића, односило се на саму Правосудну академију, где је истакао да се Академија налази на неколико места или као носилац активности, или као потпорна институција, наравно све врсте едукације и тренинга су похвалне, али да ли су у опште разматране опције да се на самој Правосудној академији детаљније обрађује међународно хуманитарно право као такво, јер Академија служи као институција за будуће судије и тужиоце између осталог, као и конкретни курсеви из међународног кривичног права, поред конкретних тематских обука које на пример држе експерти и представници Механизма? – питао је Горан Сандић.

Господин Вујић је поновио да је са Механизмом, приликом посете господина Брамерца договорено конкретно везано за обуке, где су његови сарадници долазили и држали обуке, те да је то интенција и да је наравно у овом целом процесу кроз обуке које су везане за људска права то неодвојиви део, поготово што је и фундаментална пракса Европског суда за људска права.

Државна секретарка у Министарству правде, госпођа Бојана Шћепановић навела је да је тачком 3.2.1 из Акционог плана, предвиђено формирање Радне групе за оцену усклађености КЗ-а са одредбама међународне Конвенције о заштити свих лица од присилних нестанака, затим активношћу 3.2.2 предвиђена израда Нацрта измене и допуне Кривичног законика.

Државна секретарка је истакла да је у Акционом плану предвиђена активност којом ће се разматрати о евентуалним изменама и допунама. Овог кривичног дела нема за сада, није уврштено у Кривични закон, управо зато се и формира Радна група, најпре да би се утврдила неопходност усклађености, до које мере је заправо усклађено, анализа, а након тога уколико постоји потреба да се изради Нацрт измена и допуна. Не може се писати за активност која није урађена да је урађена, зато је и предвиђена у Акционом плану.

Госпођа Колаковић Бојовић истакла је да постоји делимична усклађеност нашег законодавства са Конвенцијом о присилним нестанцима. Дакле, не ради се о потпуној неусклађености већ делимичној, ако се прича о упоредној перспективи. Оно што јесте тренутно у нашем законодавству је врло слично оном што постоји у 80 посто држава које су ратификовале до сада Конвенцију о присилним нестанцима. И ако погледате друге

препоруке које је Комитет дао државама, видећете да је то једна од препорука која се најчешће понавља. Дакле, препорука која се односи на прописивање присилног нестанка као аутономног кривичног дела је препорука која се понавља у сигурно 80 посто, ако не и 90 посто закључних разматрања.

Оно што је такође битно да разумете јесте да нацрте измена и допуна закона пишу људи који су стручни за кривично право, а онда та Радна група, на основу закључних разматрања и на основу измена које су у међувремену направљене у КЗ-у, а Вама је познато о којим изменама се ради, које се односе на квалификовани облик из члана 5 ове Конвенције, на основу тога треба да изврше процену које је још даље кораке требало предузети не само на изменама КЗ-а, него евентуално да ли је неке измене потребно извести кроз друге законе, а не само кроз КЗ да би се дошло до што вишег нивоа усклађености са Конвенцијом о присилним нестанцима.

Научна сарадница скренула је пажњу да се упореде изазови усклађивања Конвенције са изазовима са којима се суочавају државе чланице Европске уније, будући да дефиниција жртве са Конвенцијом о присилним нестанцима није иста као дефиниција жртве из Директиве број 29 из 2012. године, што узрокује озбиљне проблеме државама чланицама Европске уније које су се ускладиле са дефиницијом директиве, али сада нису усклађене са дефиницијом из Конвенције о присилним нестанцима. Потребно је посматрати међународне инструменте паралелно, регионалне и глобалне, али треба посматрати искуства других држава, пре упуштања у подухват усклађивања са стандардима.

Присутнима се обратила и госпођа Una Kelly, представница Делегације ЕУ која је истакла две ствари, прво везано за Извештај о напретку Европске комисије, у смислу да се цео текст односи на шест прелазних мерила.

Друго, госпођа Una Kelly, скренула је пажњу да се не користе речи као што су „задовољава“ или „унапређено“, већ да се користе мерљиви показатељи, како би могло да се покаже у име Републике Србије да је остварен напредак у конкретним бројкама.

Такође је поменула и питање нивоа свести јавности широм Србије. Оно што је примећено кроз анкете које су финансиране 2017. године и потом две године касније, јесте да јавна свест опада по питању сукоба у Србији и сматра да је ситуација иста и у другим земљама.

Дакле у односу на последњу меру у Стратегији, занимало је који је став поводом тога?, да ли се то види као проблем?, да ли изазива забринутост?, које су радње којима се ствара противтежа овом наративу који видимо у Србији у овом тренутку? – питала је Una Kelly.

Господин Вујић закључио је да је прихватање јавности и рад са јавности нешто што прожима целу Стратегију и то се не може измерити у року од пет година важења Стратегије, али се очекују очигледни и брзи резултати. Активности ове Стратегије повезују се и са другим стратегијама, као што је Медијска стратегија. Рад са широм популацијом није нешто што је само задатак директно правосуђа, поготово органа који су укључени у ову Стратегију, али свакако резултати који се постижу у овој Стратегији су јако значајни и за решавање

других и комплекснијих питања. Сигурно да још има места у Стратегији да се унапреди и ова компонента и то је нешто о чему ће још Радна група и разговарати.

Још једном су позвани учесници Округлог стола, да Радној групи доставе све предлоге, коментаре и сугестије, у писаном облику, на адресу Министарства правде, а затим је Округли сто затворен у 14:45 часова, обзиром да није било више питања, поводом Предлога Националне стратегије за процесуирање ратних злочина, за период 2021-2026. године, са пратећим Акционим планом.

У Београду, 17.09.2021. године